

UPPHANDLINGEN AV KOLLEKTIVTRAFIK- TJÄNSTER

Med kollektivtrafik avses linjetrafik, köpt trafik och annan reguljär persontrafik vars tjänster är allmänt tillgängliga. Staten har av hävd stött kollektivtrafiken och dess utvecklande med anslag i statsbudgeten. I statsbudgeten för år 2002 uppgår anslaget till ca 79 miljoner euro.

Revisionen har gällt ett av anslagets användningsändamål, dvs. upphandling av regionala trafiktjänster, för vilket år 2002 har anslagits ca 18 miljoner euro. Länsstyrelserna köper med anslaget stamtrafik med karaktär av basservice, som bedrivs på landsbygden med bussar och taxibilar, och som inte kan upprätthållas med enbart kundavgifter. Med köpen av trafiktjänster främjas enligt budgetförslaget att basservicen inom trafiken bevaras samt förverkligandet av regional och social jämlikhet. Trafikidkarna i den köpta trafiken väljs på basis av offerttävlan genom konkurrensut-sättning av de olika upphandlingsobjekten.

År 2001 förvärvade länsstyrelserna med anslaget totalt 4 165 turer som kördes med bussar och taxibilar. Med dem gjordes totalt 8,6 miljoner resor.

Vid revisionen av upphandlingen av kollektivtrafik-tjänster har svar sökts på följande frågor:

Har upphandlingen organiserats och styrts klart och heltäckande?

Iakttas bestämmelserna om upphandling?

Hur kunde effektiviteten och funktionsdugligheten för upphandlingens genomförande förbättras?

Hur övervakas iakttagandet av upphandlingsavtalen?

Vid revisionen har dessutom klarlagts budgeteringen och användningen av anslagen för köpt trafik samt hur samarbetet fungerar mellan olika parter inom den köpta trafiken.

Revisionen hänförde sig till kommunikationsministeriet, som styr upphandlingen av kollektivtrafiktjänster, samt till

länsstyrelsernas trafikavdelningar vilka svarar för upphandlingen.

Vid revisionen observerades, att begreppen och upphandlingsprinciperna inom den köpta trafiken var allmänt hållna och lämnade rum för tolkningar. Detta har i praktiken möjliggjort tämligen stora variationer mellan den trafik som upphandlas av olika länsstyrelser. Godkända målsättningar för servicenivån, som skulle stöda länsstyrelsernas planering av den köpta trafiken, saknas trots att till utvecklande syftande utredningar i frågan har gjorts. Vid revisionen yppades fall, där med köpt trafik har tillgodosetts i genomsnitt en eller två passagerares behov, eller det har i fråga om någon rutt konstaterats, att det inte längre alls har funnits passagerare.

Enligt revisionsverket borde begreppen och upphandlingsprinciperna för den trafik länsstyrelserna köper preciseras med det snaraste. Som en utgångspunkt för planeringen av den köpta trafiken borde tas i bruk de regionala mätare på servicenivån som omnämns i kommunikationsministeriets strategiplan. Också lönsamheten för den köpta trafiken borde beaktas exempelvis så, att en minimigräns skulle uppställas för passagerarvolymerna i den trafik som stöds.

Vid revisionen konstaterades, att bestämmelserna om upphandling av köpt trafik hade iakttagits tämligen väl. I förfaringssätten vid de granskade upphandlingarna förekom smärre brister bl.a. vad gällde ett jämbördigt bemötande av offertgivarna och administreringen av upphandlingsdokumenten.

På basis av revisionen gjordes bedömningen, att konkurrenssituationen inom den köpta trafiken inte är särdeles god. Det vore därför skäl att gå in för att förbättra konkurrenssituationen t.ex. genom att utveckla den köpta trafikens innehåll och göra serviceutbudet mångsidigare.

Enligt revisionen har övervakningen av de köpta trafik-tjänsternas förverkligande varit ringa och slumpmässig. P.g.a. vissa fall av avtalsbrott som framkommit vid revisionen har man skäl att anta, att avvikelser från det avtalade förekommer åtminstone i någon mån i all av länsstyrelserna köpt trafik. Länsstyrelserna och kommunikationsministeriet borde i fortsättningen ägna större uppmärksamhet än för

närvarande åt att övervaka att den service om vilken avtalats i upphandlingsavtalen realiseras.

Vid revisionen av budgeteringen och användningen av anslagen framkom, att i anslagen för köpt trafik samt även i de mera omfattande stödanslagen för kollektivtrafiken kontinuerligt har förekommit stora oanvända reservationsanslag, vilka har vuxit från ca 12 miljoner euro år 1995 till ca 26 miljoner euro år 2002. För de observerade stora anslagsreserverna fanns inte som helhet adekvata motiveringar. De alltför stora anslagsreserveringarna borde återtas. Det årliga anslaget för köpt trafik borde basera sig på det faktiska årliga behovet.